

M. G. S.

Öförgripeliga Tankar

Om

Storflittets **Sjodwändigbet**

I anseende

Til Skogarnes bättre wård.

Med

Wederbrändes Bisfall,

Under inseende af

S. S. Theol. DOCTOREN, Oecon. PROFESS. Ledam. af
Kongl. VASA Orden, Kongl. Wett. Acad. och Wett.
Societ. i Upsala,

Herr **PEHR KALM**

Til allmän granskning öfwerlämnade

af

JACOB TENGSTRÖM.

Phil. Cand.

I Åbo Academies öfre LäroSal

Den 1 Junii 1775.

ÅBO,

Tryckt hos JOHAN CHRISTOPHER FRENCKELL.

S. 11

Alla länder på jord-Klotet, hafwa af den allwisa naturens Herre unsått sina särskildta fördelar. Wår Nord har således ej eller i dessa gåfwers utdelande blifwit lottlös: Jag går med stillatigande förbi alla de andre förmåner, hwari den kommer up emot, om ej alldeles öfwerträffar de södre werldenes delar, och fästet endast för denna gången min upmärksamhet wid våra stora och förträffeliga skogar, som i guldhet wida öfwergå de fläste södre länders. Hela wår utrikes Handel beror förnämligast på deras wård och bibehållande; ty större delen af de waror med hwilka wi drifwa den, äro hemtade ifrån skogen. Således utskleppas årligen ifrån 50 til 89,000 tunnor tjära, emellan 10 och 16,000 tunnor beck, wid påst 150,000 tälster bräder m. m. Däreft äro våre bärgwärl den andra hufwudfällan til våra måst betydande exporter. Men hwilken wore wäl den som wille påstå, at dessa utom skog kunna äga något bestånd?

Bestånd? Det myckna trävärdet, och i synnerhet den ansenliga myckenhet af kål, som fordras til dessa wårts tilbörliga drift, öfvertygga oss nogsamnt därom, at wåra skogar och bärgrvärd äro i så nära förbindelse med hwarandra, at man wid de förras utöddande, äfwen nödwändigt måste befara de senares försatt. Hwad nytta och fördel draga icke widare wåra skepsbyggerier ifrån skogen, och hwad förmån tillfaller icke sjöfarten af de i egna hamnar och af egit wärde tillwäntade fartog? Handelsmannen i Stockholm, den allmänt kända och stora Patriotern HERR CLAES GRILL, har i sit tal wid Præsidii ned läggande, år 1749, i Kongl. Wet. Acad. beräknat den winst som här af tillfaller Sverige, endast för Nederlärna i Stockholm, til öfwer 25 millioner R:mt. Wåra skogar äro äfwen et tilhåll för allehandas djur och foglar, som tjena oss både til kläder och föda. Herr Ingenieuren och Secret. MODEER, säger här om i Kongl. Patriot. Sällsk. Handl. 1. Styck. Pag. 177. Sålunda: Om „wåra skogar ej på det ömaste wärdas, hafwa wi den elyckan at ärligen känna en förlust, at kan hända mer än fyra tunnor guld, hwilka wi nu kunna räknas oss til gods för djur och fogel. Den värma wi hämta ifrån wår skog, är dock snart sagdt den förnämsta af alla dess förmåner för oss som bo i et kallt och nordligt klimat. I Stockholm allena, ätgår ärligen ungefär 89,000 samnar wed. (Se widare här om öfwan nämnde stycke, af Kongl. Patr. Sällsk. Handl.). Men hwartil är det nödigt at jag med flera ord bewisar en sak som ingen twiflar om? Nog af, at man af det som anfördt är, kan göra den slutsats, at skogarna äro wår reelesta egendom, wår Handels grundpelare och en omgångellig vara i wårt allmänna lefwerne.

Dock detta allt påskadt, höres en mer än ömmande Klagan, öfwer deras aftagande, äfwen i wårt Finland. För 50 år tilbaka, såg man här de yppersta skogar, som något land kunnat önska sig, då man nu twärtom, snart sagdt allestädes börjar k:m.

na brist därå. Vi hafwa flere prof därå, at på de ställen där gamle år lesiwande männ i sin ungdom gått wisse, synas nu allenast här och där några små telningar. Och hwad ondsakbar man wäl bort wänta sig, då alla i gemen varit betänkta, at på alt möjeligt sätt utöda skogen, men så at bibehålla eller wårda den samma? Det tycks därföre redan wara tid för oss at närma-re tänka på denna sak, helst wi hellswa och i synnerhet wåra efterkommande, snart nödgas lida brist, på en betydlig nödwändighets wara.

S. 2.

Wid betraktande, härå hafwa därföre flere sätt blifwit utgifne, och til en del äfwen widtagne, til skogarnas besparande. Deras wård har sträckt sig ända til Höga Öfwerhetens åtgärd, såsom flera tid efter annan til skogens fredande, utgifna Kongl. stadgar och förordningar nogsam utwisa. Utom des hafwa äfwen flere af wåra kunniga och ädelsinta Patrioter, härutinnan wist sit nit för Fädernes-landets bästa. Herr Commerce Rådet Ulric RUDENSKÖLD, Herrar BRAUNER CARLESON, FAGGOT, GADD, HJERNE, HÅRLEMAN, KRAFTMAN, LIEDBÅBK, VON LINNE, LOVENHJELM, MODEER, POLHEIM, ROSENSTEN, TROZELIUS &c. hafwa tydeligen ädaga laggt nödwändigheten af skogarnas bättre wård, i wårt Kära Fädernes-land. Men beklageligen! hwarcken Öfwerhetens befallningar, eller wälsinta medborgares råd, hafwa af obetänkta menniskjor blifwit åktade. Wåra skogar äro alt i samma aftagande, och snart sagdt ingenstädes tänker man på deras wårdande, och aldraminst på deras åter planterande. Detta war det som utan twiswel förmådde Kongl. Patriotiska Sällsk. at för en tid sedan uggifwa följande fråga til beswarande: Huru skal allmogen på slåtbygden bäst upmuntras och förmås til skogs plantering? Härå inkommo flere swar och Upbördsmanhen

mannen i Nyköping, Herr Carl Gustaf NORDSTRÖM, behåller den utafatta belöningen. Jag tillstår wäl gärna, at i detta Herr NORDSTRÖMS svar, förefoma wackra och de ypperligaste medel uppgifna, til detta stora ändamålet winnande; Men påstår tillika, at de omöjeligen kunna uträtta något, så framt ej de få skogar som än finnas, blifwa skiftade alla hemmans ägare emellan. Detta har nu gifwit mig anledning, at tala om Stor-skiftets nödwändighet, i anseende til skogarnas bättre wård. Jag får dock nämna förut, det Herr Mag. Jonas NORRGREN, äfwen utafwit en Disputation här i Åbo år 1760 om nyttan af Stor-skiftet; men som han haft hela Landtbruket til föremål, och allenast kärteligen widbrört skogen, hoppas ja at den S. L. gillar detta mit wälmenta företagande.

§. 3.

Huru swåra irritade wanor och skadeliga fördomar äro at utrota hos et folk, därom bära ibland alt annat wåra skogar et beklageligt wittnesbörd. Allmogen som med minsta arbete och på kortaste tiden, fått itrån skogen alt hwad til dess dageliga behof nödwändigt tarfwats, har på flera orter helt och hållet laggt sig på dess ödande, utan at se de swåra påföljderna häraf, så för sig sjelfwa som en olycklig efterwerld. Begärfen härtil har warit så mycket större, som wåra skogar hit intil legat ofskiftade hemmans ägarena emellan. Den har blifwit hållen för den trefnaste hushållare, som måst kunnat härja de yppersta skogar, fälla de wackraste trån, och förwandla de täckaste skogsparker, til kala och ohyggeliga slätter. Dessa hafwa härigenom blifwit wälwående, och just det har upmuntrat andra at följa deras exempel. Om ock någon i bylaget welat fridlysa den redan illa handterade skogen, har han blifwit de öfverigos åttlöje, och har så til säjande hans egen wälsfärd twungit honom at fälla den skog, hwars grymma öde han så nyligen

gen ömmat, då han sett at den af hans obetänksamma grannar icke desto mindre skulle blifwa härjad. Jag må ei tala om, at inga träd blifwit å nyo planterade. En hwar till hade det wäl tjent för en Landman, at hård nedläggga arbete och Kostnad, då han ej någon stund warit säker om besittningen af dessa sina anlaggda plantager? In mer: man har haft exempel därpå, at när någon, på framtiden mera tänkande granne i bylaget, börjat plantera några trån på hel kal doct allmän mark, hafwa hans naboer inom få år dem uthuggit, af fruktan, at om denna trefna grannen finge så fort fara, torde wid förefallande storckifte, denna af honom med skog planterade mark, af Skwerheten honom såsom belöning tildelas, utom det han finge lika stor del med de andre hemmanen af den öfwig skogen i proportion efter sit mantal. Hwad upmuntran ja hwad möjelighet är då, at på öfkiptad mark någonsin wårda och å nyo plantera den snart utgångna skogen, hållt inga lagar i allmänhet tvinga någon jordägare til sådana planteringsanslaggande. Den första utwågen som därefter bdr tagas til skogens bättre ans, är des skiftande hemmanen emellan. Bletwe detta öfwer allt wärskäldt, är jag försäkrad om, at den säkerligen bättre stöttes; ty en långlig erfarenhet har bestyrkt det, at man alltid bättre wårdar det en allena tilhör, än då man har det i gemenskap med andra. Då skulle man säkert få se så tjårubrännriet som swedjandet, och andra skogs ödande näringsfång, med större försiktighet brukas. Då hade man hopp om at ny skog bletwe planterad, så snart man wore wisi om des orubbade besittning, och då kunde de af Herr NORDSTOM, och flere andra kunnige bushållare därtill föreslagne medel och upmuntringar, med den största förmån brukas, til de utöddande skogars åter i stånd sättande.

S. 4.

De tränga gränser jag nödgats föresätta mig, tillåta mig

ej at uptaga alla de inkast som härvid kunde göras. De äro
 ock defutom så ofta tillforene af andra beswarta, at jag med all
 fog kan gå dem förbi. Ett enda nödgas jag dock här lösa
 käftast widvira och wederslägga. Man säger at sådant skogarnas
 skiftande hemmanen emellan, förhindrar Nybyggens, uptagande,
 som likwål förnämligast borde bidraga til landets upodling och
 folk mummerns förökande. Det skulle wäl så tyckas; men wid
 nogare eftersinande finna wi at saken förhåller sig twårtom. Ty en
 hemmans-ägare som fått sin wisja tildelta skog, har ju då tilfälle at på
 sin utmark sätta så många stärpore han behagar, hwilka med större
 iswer nödgas arbeta på jordens upodling än Nybyggare som til
 mästa delen selskäfta sig med skogens föröddande, utan at syn-
 nerligen bry sig om Landt-bruket, hwilket de merendels sköta
 som et biewärk. Kronan förlorar ej eller härwid, ty en hem-
 mans-ägare kunde ju skattläggas efter den mark som på hans
 ägor så wäl är tjenlig til upodling som redan upodlad. Här
 wid bör dock märkas, at i fall i någon socken eller bylag wore
 mera skog, än til de där befinteliga hemmanens bestånd pröfs-
 wandes för nödwändigt, kunde däraf någon allmännig utskakas,
 hwilken Nybyggare hade frihet at upodla, men det öfriga delas
 hemman emellan. Sedan skogen på detta sättet blifwit skiftad,
 bör hwar och en innehafware skyddas i besittningen däraf, och
 således inga Nybyggare emot hans wilja få sätta sig på den
 honom tilhöriga utmark. Sedan han med mycken kostnad och
 beswär, fått sin del af den tilliggande skogen, är det ju all
 billighet för honom at få behålla den oansåktad. Detta
 Nybyggens sättande på en redan storstiftad mark, skulle
 ock strida emot den Fädernes-landet högstnödiga skogens wård
 och förmerande; ty ho wille wäl bjuda til at wårda sin skog eller
 på kala backar och fåte plantera et enda träd, då han ständigt
 lefde i fruktan, at en Nybyggare, oaktadt allt hans protesteran-
 de, skulle sättas honom på halsen. Han wore ju likom twun-
 gen at i sådan osäkerhet wäst utöda sin skog, åtminstone på de
 längre

Tänget ifrån gården belagne ställen, för at ersätta de dröga
 Postnader han sått kunnas wid, hela Storckifts-tiden. Ja et
 sådant Nybyggens planterande wore emot hela storckiftets
 ändamål, och just en wäldig upmuntran til Fogens snar-
 ta förödande.

